

**Jaarversla
g**

2006

It

**Eibertshie
m.**

Beste ooievaarsvrienden,

De signalen in 2006 aangaande positief nieuws voor dier en milieu lijken hoopgevend, als we tenminste waardering hebben voor het kleinste. Het lijkt mij in ieder geval een fantastisch uitgangspunt om zelfs het kleinste wapenfeit met veel enthousiasme binnen te halen. Immers we weten al heel lang dat positieve ontwikkelingen op het gebied van natuur en milieu vaak een lange weg te gaan hebben. Soms zo lang dat je aan het spoor gaat denken. Niet zo zeer met het oog op de tijd, want het is een misvatting zoals sommigen beweren, dat treinen op tijd rijden. Nee, neem van mij aan: treinen rijden op rails! En rails komen nooit bij elkaar en lijken eindeloos. Zo ook de strijd voor natuur en milieu. En toch, er is hoop. Er kwam een partij voor de dieren, 170 paarden op een dobbe waren wereldnieuws, een vliegende deur in de Oostvaarders Plassen legt eieren en brengt een jong groot, Kraanvogels krijgen wederom jongen in het Fochteloërveen en ooievaars ? Zitten nog

steeds in de lift! Het thema wordt dan ook wat mij betreft: Niet mokken maar gewoon doorknoken!

Ad' de pa' rum' parvo' , mag' nus acer' vus erit'

(voeg beetje bij beetje en het zal een grote hoop worden; elke dag een draadje is een hemdsmouw in een jaar)

Nuancering is van groot belang en overdrijven is niet goed maar toch is deze kop m.i. volledig terecht, want de aanhouder wint. Ik had in ieder geval nooit kunnen denken toen ik zo vanaf de jaren 70 geïnteresseerd raakte in ooievaars en voor het eerst op Het Liesveld kwam, dat ik, dertig - vijfendertig jaar later bijna dagelijks ooievaars zou zien. Het summum zou helemaal zijn als ik in Nederland ook nog eens wolkjes ooievaars zou waarnemen. En die wolkjes zijn voor mij echt wolken als er meer dan 100 exemplaren in een groep in de lucht worden waargenomen. En het is vandaag de dag werkelijkheid. Dagelijks op weg naar mijn werk zie ik altijd wel ergens een ooievaar (en dan bedoel ik dus niet dat ik dagelijks langs It Eibertshiem ga) Maar ook op weg naar Utrecht of Zwolle, voor bijvoorbeeld een vergadering, ook dan tref ik ooievaars. Wat dit betreft is de voorzitter van It Eibertshiem (en ook die van de ooievaarscommissie van Vogelbescherming) dus een heel gelukkig mens. En er valt nu dus veel te genieten, want zeg nou zelf, de ooievaar blijft een fascinerende verschijning. Ik hoop dat mijn passie voor vogels, de ooievaar in het bijzonder, ook een heel klein vonkje is voor anderen zodat een ieder vogels op waarde weet te schatten. En diegene die nog niet met regelmaat ooievaars (kan) waarnemen verwijs ik graag naar onze site> www.ooievaars.nl want zelfs daar valt al veel te genieten.

Resultaten It Eibertshiem

2006.

Het jaar 2006 was vergelijkbaar met de twee voorgaande jaren en voor de derde keer hadden we dus een heel goed resultaat. Er waren 9 actieve paren, waarvan er 1 stel al jarenlang het alleen bij de actie laat. De overige 8 paren kregen allemaal eieren en in totaal

kwamen er tenminste 32*. Er kwamen minimaal 26* jongen uit de dop en er vliegen uiteindelijk 13 jongen uit. (*twee nesten zitten dermate hoog zodat we daar alleen grotere jongen kunnen waarnemen) Als we dan de laatste jaren even op een rij zetten geeft dat het volgende beeld:

2000	2001	2002	2003	2004
2005	2006			
14	7	11	7	3
	12	13		

Het aantal vogels waarbij ergens de ringnummers worden afgelezen neemt nog steeds toe en ook komen nog steeds de meeste meldingen uit Spanje. Lange tijd word al de suggestie gewekt dat ooievaars steeds minder geneigd zijn op te trekken, maar alle cijfers wijzen iets anders uit!

Zo blijkt bijvoorbeeld ook uit de jaarlijkse wintertelling dat er een kleine daling zit in het aantal hier overwinterende ooievaars, dit terwijl het aantal broedparen nadrukkelijk toe neemt.

Nieuws uit 'Fryslân'.

Er kwamen in 2006 geen nieuwe vestigingen bij in onze provincie, wel waren op de vertrouwde plaatsen opnieuw broedende ooievaars en de resultaten waren ook goed. In Aqua Zoo waren 7 nesten maar het resultaat viel daar tegen want er werden uiteindelijk 3 jongen groot. In Akkrum werd opnieuw gebroed, er kwamen 3 jongen maar helaas overleefden die niet. Uitwellingerga had ook weer 1 paar en er werd weer 1 jong groot. In Buitenpost en Veenklooster ook elk 1 paar. Beiden hadden 3 jongen en in Buitenpost werden 2 groot en in Veenklooster 1. Tietjerk had ook 1 paar maar dit jaar geen jongen. Dan naar de vrije hoofdvesting Beetsterzwaag. Hier waren 9 paren en gezamenlijk brachten deze paren 13 jongen groot. Al met al was dit opnieuw een heel goed resultaat. Een jonge vogel van 1 van de boomnesten had echter zwaar pech. Bij de vlieg oefeningen was hij uit het nest gevallen en belande dus 12 meter lager op de grond. Gelukkig werd hij door één van onze medewerkers ontdekt en naar de Fûgelhelling gebracht, een operatie volgde i.v.m. gebroken poot en deze was goed gelukt. Helaas trad later infectie op waardoor de vogel alsnog het loodje legde.

Landelijke resultaten.

Aangaande het tal broedparen was er een stijging ten opzichte van 2005 maar aangaande het aantal uitgevlogen jongen was er sprake van een daling. Er waren 622 paren en er vlogen 686 jongen uit. Een kleine 70 broedparen er bij maar toch ruim 150 jongen minder.

We hopen natuurlijk dat we in 2007 te maken krijgen met en een stijging van het aantal broedparen en een stijging van het aantal uitgevlogen jongen. De eerste berichten betreffende het aantal broedparen zijn hoopgevend want op het moment dat ik dit schrijf (3 mei) komen van diverse plaatsen melding van nieuwe vestigingen. Ook als ik kijk naar de situatie in Friesland is dat het geval. In Earnewâld hebben we er al 3 nieuwe boomnesten bij en ook in Beetsterzwaag zijn nieuwe vestigingsplaatsen. We hopen dus op een goed 2007 en in ieder geval is het weer tot vandaag de dag bijzonder mooi en de eerste jongen zagen we 29 april in Earnewâld (1x4) en in Beetsterzwaag op 2 mei (2x3) en die profiteren in ieder geval van de zon!

Andere wetenswaardigheden.

Onderzoek van onze Franse collega's heeft aangetoond dat residente ooievaars het niet beter doen dan de trekkende. De Franse ooievaars die wegtrekken naar Afrika brengen net zo veel jongen groot als de ooievaars welke in de winter in Frankrijk blijven. Blijvers leggen eerder eieren en ook veelal meer, maar de sterfte onder de jongen is veel groter. De kwaliteit van het foerageergebied lijkt cruciaal te zijn. Ook blijkt dat in vergelijking met dertig jaar geleden, dat het aantal jongen per broedpaar wat ook echt uitvliegt stevig daalt. Verder toont onderzoek aan dat de bescherming en herstel van (half) natuurlijke graslanden en dynamische en gevarieerde landschappen overal leiden tot hogere dichtheden aan broedende ooievaars. Dit laatste onderbouwd dus nogmaals dat we op de goede weg zijn met onze inzet ten aanzien van het verbeteren van het foerageergebied in Nederland. Onderzoek van onze Spaanse collega's maakt melding van het feit dat het er de schijn van heeft dat door klimaatsverandering ooievaars minder (ver) trekken en dat ze ook eerder terug komen in hun broedgebied. De wetenschappers Gordo & Sanz bestrijden dat, want zo zeggen ze, de hedendaagse aankomstdata valt te vergelijken met die in de veertiger jaren van

de vorige eeuw en toen was er van klimaatsverandering nog geen sprake. Wel wordt de klimaatsverandering in ander verband al veel eerder genoemd. In het ooievaarsonderzoek van Dallinga & Schoenmakers (1984) wordt al over de klimaatsverandering gesproken vanaf 1800. Want de afname van de westpopulatie zal aanvankelijk veroorzaakt zijn door een droger wordend overwintering gebied. Met het vroege (warme) voorjaar van 2007 horen wij ook vaak de vraag of onze ooievaars daardoor ook veel eerder eieren leggen. Vooralsnog is het antwoord daarop nee. Gemiddeld genomen zien we de afgelopen 15 jaar dat zo rond 1 april het eerste ei wordt gelegd. En 2007 wijkt daarin niet echt af. Wel komen de ooievaars de laatste decennia weer steeds eerder terug op hun broedplaats maar ook dat is niet echt bijzonder blijkt uit studies. Zo kwamen na 1850 de ooievaars in het Noorden gemiddeld aan op 25 maart en in het Zuiden op 15 maart. Rond 1950 zien we dat de ooievaars gemiddeld 4 weken later arriveren en 50 jaar later zijn die 4 weken 'vertraging' weer meer dan ingelopen.

Het onderzoek van Dallinga & Schoenmakers heeft ons ook verder een schat aan gegevens opgeleverd. Zo weten we daardoor dat de omstandigheden voor aankomst van de ooievaars in het broedgebied bepalend zijn voor de legselgrootte! Kijken we naar de landelijke resultaten dan valt op dat het aantal jongen per paar gemiddeld genomen erg laag uitvalt (meer dan 600 paren en nog geen 700 uitvliegende jongen) Het gemiddelde aantal uitvliegende jongen per nestpaar was in de vorige eeuw in het noorden altijd al lager dan in het zuiden en tussen 1960 en 1970 bleef dit ook beneden 1 jong per paar! Daarbij kan ik dan ook vermelden dat deze cijfers erg wisselen want tussen 1930 en 1940 was in het Zuiden het gemiddelde aantal uitvliegende jongen per paar 2,7. Het aantal niet succesvolle paren was in Noord ook altijd hoger dan in Zuid. Kijken we naar Fryslân dan zien we in "Vogels in Friesland" en in "Earrebarren yn Fryslan", dat we na 1950 nooit meer dan 14 succesvolle paren hadden. Door het ooievaars project en mede dankzij de 3 buitenstations in Fryslân zijn er nu al weer veel meer broedparen in onze provincie en zelfs als we alle aan de stations 'gelieerde' paren niet mee tellen zitten we ruim boven die 14 paar. In 1936 broeden er in Fryslân 57 paar. Dat aantal moet nog te halen zijn voor 2036. De essentiële vraag daarbij is uiteraard, op welke manier. Want het aantal is niet zo zeer leidend maar het er aan gekoppelde biotoop. Als het lukt om dit te bereiken vanuit Beetsterzwaags voorbeeld, dan graag!

Persnieuws over ooievaars.

Witruggier. In het AD van 08-05-2007 gaat het over de witruggier en men blijkt grote moeite te hebben met het herkennen van deze vogel. Er komen diverse meldingen binnen maar het blijkt dan om andere soorten te gaan zoals Reigers & Ooievaars.

Vogelstand. Het AD van 09-03-2007 schrijft over de vogelstand. De huismus en zwaluw staan onder druk en het gaat goed met de ooievaar en de lepelaar. Vele andere soorten, welke bedreigd worden zijn; duinpieper, draaihals, kempiaan, korhoen, velduil, tureluur, grauwe vliegenvanger, roerdomp, grote karekiet.

Spoornest. Het Kamper Dagblad van 20-03-2007, schrijft over ProRail welke een ooievaarsnest wil verwijderen bij Herxen. Het ooievaarsstel bouwde aldaar een nest op een zogenaamd eindportaal en als de takken er af vallen is de kans op kortsluiting te groot.

Vlaggenmastnest. De Gelderlander van 21-03-2007 schrijft over een nest in Oosterbeek, wat al 15 jaar niet in gebruik was. Dit volgens kenner René Rietveld, omdat de paal te hoog en te dun was en daardoor als het ware heen en weer zwiepte. Zou men daar een vlaggenmast voor gebruikt hebben?

Vegetarisch. De Leeuwarder Courant van 24-03-2007 verhaald over Aqua Zoo waar kinderen mogen helpen met voederen. Zo ook bij de ooievaars. Ik ben vegetarisch verteld het meisje wat met een emmer eendagskuikens loopt te sjouwen. Ik ook antwoordde de begeleidster. "Maar de ooievaars niet". En dus is het later gewoon voedertijd. *Dat doet mij gelijk denken aan het rijmpje a la Trijntje Flop over een vegetarische kannibaal. > Een kannibaaltje klein, wilde vegetariër zijn, zijn vader zei, dat kan, ik vang voor jouw de groetenman.*

Alkmaarse Victorie. Het aantal ooievaars is in Noord Holland nog steeds op een dieptepunt en het enthousiasme in Alkmaar is dan ook erg groot over een nestelend paar in de stad, aldus het Noord Holland dagblad van 11-04-2007.

Geluksvogels. Volgens Elzevier (21-04-2007) zijn niet alle ooievaars geluksvogels. Want er zitten ook

ooievaars op nesten in stedelijke bebouwing waar de omgeving totaal ongeschikt is. Elzevier is dan ook op zoek naar de gans die daar een nest heeft neergezet!

Ijssellandschap in trek aldus de Stentor van 22-04-2007. Het aantal ooievaarsparen is rond de rivier aldaar zich stevig aan het settelen. Dit daar natuurlijk mede dankzij het ooievaarsstation van Gorssel. Dat bestaat al ruim 25 jaar en dat wordt gevierd op zaterdag 2 juni.

Piet Paulusma.

Wat heeft Piet Paulusma met ooievaars zult u zich afvragen? Ik weet het niet maar mogelijk helemaal niets. Bij Piet Paulusma denken we ook niet aan ooievaars maar we denken gelijk allemaal aan het weer. En de vraag is hier dan ook; Wat hebben ooievaars met het weer?

Toen in mei van 2006 de weersomstandigheden verslechterden en een aantal jonge ooievaars het loodje legden, in den landde, ontstond gelijk de steeds weer terugkerende discussie over het weer. De insteek daarbij is dat het weer allesbepalend is voor het wel en wee rond de ooievaars. Daarom haal ik hier nogmaals een onderzoek aan. Een onderzoek van onze collega's uit Slovenië. (Damijan Denac)

Het is bekend dat het broedsucces van vogels zowel door de plaatselijke voedselomstandigheden als door de heersende weersomstandigheden worden beïnvloed. Ooievaars zijn niet alleen zeer productief in gebieden met een overdaad aan rijke voedselgebieden, maar ook in jaren met weinig regen en hoge temperaturen. De samenhang tussen deze factoren is nog niet eerder onderzocht bij ooievaars. In dit onderzoek werd daarom de vraag gesteld in hoeverre de relatie tussen broedsucces en weer afhankelijk is van de voedselomstandigheden. Om dat te onderzoeken werden twee gebieden in Slovenië- een in het noordoosten en een in het zuidwesten van het land- geselecteerd die sterk in voedselrijkdom verschilden, maar qua weeromstandigheden vergelijkbaar waren. Het onderzoeksgebied in het noordoosten (1026km²) was relatief voedselarm, het gebied in het zuidwesten (658 km²) zeer voedselrijk.

Gedurende vijf jaren werd in de twee gebieden het broedsucces (gedefinieerd als het aantal uitgevlogen jongen per broedpaar) van de ooievaars vastgesteld.

Ondanks de grote verschillen in weersomstandigheden tussen de jaren bleek het broedsucces in het voedselrijke gebied geen verband te vertonen met de gemeten weersvariabelen (omgevingstemperatuur en de hoeveelheid neerslag gedurende het broedseizoen). Het voedselarme gebied daarentegen liet een volledig ander patroon zien: maar liefst 70% van de jaarlijkse variatie in broedsucces was te herleiden tot verschillen in het weer. De sterke invloed werd gevonden voor de hoeveelheid neerslag in mei en de gemiddelde temperatuur in juni, met respectievelijk een negatief en positief effect op het broedsucces. **Kortom**, de gevoeligheid voor weersomstandigheden tijdens het broedseizoen kan voor naburige ooievaarspopulaties sterk verschillen afhankelijk van de voedselrijkdom van het gebied. Gesuggereerd wordt dat de gevonden verschillen in broedsucces tussen de gebieden veroorzaakt kunnen zijn door (1) een direct voedsel-effect (meer voedsel betekent een snellere groei van jongen met een hogere overlevingskans), en (2) de thermoregulatie in het nest (de grotere broedsels in voedselrijke gebieden zouden minder last van de kou hebben doordat de jongen elkaar beter warm houden). (uit Adrea 2006)

Ander nieuws.

WWW.OOIEVAARS.NL Het aantal bezoekers op onze site zit nog steeds stevig in de lift
WWW.EIBERTSHIEM.NL en is in het verslagjaar de 6000 gepasseerd. Zeker in de maanden dat er veel 'nieuws' is met betrekking tot de ooievaars zijn er nu maanden met meer dan 300 bezoekers. Heeft u al eens een kijkje genomen?

Ooievaarsdag. Op 8 april werd onze jaarlijkse ooievaarsdag gehouden te Zegveld. Het centrale thema was: het gaat goed met de ooievaars dus ooievaarsstations, zijn niet meer nodig. Het ooievaarsstation van Alphen aan de Rijn is op die dag dan ook officieel opgehouden te bestaan. Uiteraard verschillen de meningen over deze zienswijze maar vast staat wel dat de buitenstation van vandaag de dag een nadrukkelijke andere functie hebben dan die van 25 jaar geleden.

Jubileumsymposium. Op 20 mei vierde de Lokkerij haar 25 jarige bestaan (22/5) met een uitstekend opgezet symposium onder de titel: Verdwenen dieren terug in de

natuur. De symposiumcommissie had zeer zeker recht gehad op een afgeladen "Ogterop" maar helaas was dat niet het geval. De thuisblijvers hebben wat gemist. Het ging hier over grote grazers, bevers, otters, raven en, hoe is het mogelijk, over ooievaars.

Koninklijk. Uiteraard ook vanaf deze plaats nog de felicitaties voor Els en Frits Koopman, de beheerders van de Lokkerij met hun verdiende onderscheiding!

Natuur verwondert, overdondert soms, en laat in al haar rijkdom leegte na ...

Op 16 juli overleed Adri de Gelder, directeur van Vogelbescherming. Op 52 jarige leeftijd werd Adri, zeer plotseling, van zijn missie weggeroepen. Zijn inspiratie om ons met verve in te zetten voor vogels, natuur en mensen zal van blijvende betekenis zijn.

Ringen Op 21 juni werden onze jongen geringd. Tenminste 10 van de 13 want de andere 3 waren gezien nesthoogte voor ons onbereikbaar. In Beetsterzwaag was het een omgekeerde volgorde want daar werden 4 jongen geringd en de andere 9 waren onbereikbaar.

Tot slot,

Beste ooievaarsvrienden,
Dear Stork friends,
La Cigüena,
Earrebarrefreonen,
Chers amis, chères amies des cigognes,
Liebe Storchenfreunde,

Was dit het verslag over de ooievaars in 2006 en alvast een kleine vooruitblik naar 2007. Wij blijven ons inzet voor verbetering van het leefgebied van de ooievaar en al wat daarmee samenhangt. Graag zien we u in Earnewâld (vanaf 17 juni tot 31 augustus is het bezoekerscentrum van It Fryske Gea ook weer open, vanaf 13.00-17.00uur) voor life ooievaars kijken (of via de lifebeelden in het bezoekerscentrum) voor meer actuele informatie n/of vragen verwijzen wij u graag naar onze site>

www.ooievaars.nl

Mei 2007 Stichting It Eibertshiem, H.Folkertsma.

